

Minne av en omtyckt spelman i Stigtomta, Frans Andersson

Frans Andersson. Det finns [inspelningar gjorda av Musikhistoriska muséet](#). (Ljudfilen fungerar med Explorerer inte med alla webbläsare). Nu finns även en [YouTube-video med Frans](#).

Ur tidningen Sörmlandslåten:

F.d. byggnadsarbetaren Frans Andersson, Sandstugan, Stigtomta, Spelmansförbundets äldste medlem, avled den 29/4 1969 i en ålder av 96 år.

In i det sista spelade han på sin kära fiol, som följt honom i 88 år. Han började nämligen spela vid 8 års ålder. I Sandstugan har han bott i 61 år. På alla gårdar och torp under Tidstad, Nääs och Århammar har Frans varit med och byggt upp eller reparerat byggnader av alla de slag.

1935 tecknade Olof Andersson upp det viktigaste av Frans Anderssons repertoar. Jag besökte honom den 23.8. 1953 och då sade Frans att han kunde sitta och spela en hel natt "utan att ta om en enda låt". 24 melodier tecknade jag upp efter honom. "I min barndom var det inte värt att vid en danskväll spela upp en vals. Tre-takt-polko och paderkatt var det enda de dansande exmerade." Tre-takt-polko var F.A:s benämning på åttondelspolskan och paderkatt - pas de quatre - är nästan detsamma som schottis.

14 trevliga åttondelspolskor tecknade jag upp efter honom, men även ett par gamla sextondelspolskor, som han spelade med en väldig schwung och i ett ovanligt raskt tempo. Åtta valser var också med i skörden; däremot ingen "paderkatt"

Det var något ovanligt ljust, glatt och durbetonat över Frans Andersson och hans spel. Därtill bidrog säkerligen den ovanligt glada och harmoniska stämning, som alltid varit rådande i Sandstugan, där han fick öm vård av sin son och sonhustru och även av sina barnbarn.

Han begravdes den 3/5 i Nykyrka, ett gammalt medeltida tempel, och hedrades då med en ovanligt stor blomsterskörd. Han var omtyckt av alla i bygden och det märktes vid hans begravning. Wedberg, Blomberg och Wetter spelade "En spelmans jordafärd" av W Eric Ost

samt "Tystbergavisan". Efter några minnesord av Wetter sänktes förbundets florbehängda fana över hans stoft.

Frid över Ditt ljusa minne, Frans Andersson!

Saxat ur Sörmlandslåten juli 1969, Södermanlands Spelmansförbunds medlemsblad.

www.sormlandsspel.se

Sandstugan i Nykyrka socken

Sandstugan, fotot daterat 1908.

Sandstugan var tidigare torp till Ytterstäng men friköptes under 1800-talets mitt av möbelsnickaren Albert Andersson, Kungsbacka Hagstuga, Bettna. Han rev ner den då befintliga ryggåsstugan samt uppförde nuvarande byggnad. Delar av den gamla stugan ingår i den nya. I övrigt finnes inget kvar av den gamla bebyggelsen. Torpet kan genom gamla kartor och handlingar spåras in på 1640-talet. Troligen har en låssmedja funnits på platsen, talrika fynd av nycklar och fragment av gamla lås tyder på detta.

Från vänster Frans Andersson f 1873, hattmakare Edvard Pettersson f 1860 med frun Ida Ulrika f 1859, Nyköping, sittande Johanna f 1845 mor till Augusta, Augusta f 1872 hustru till Frans, Albert Andersson f 1848 Augustas far. På trappan står Frans och Augustas dotter Margit f 1899 och hennes kusin Nils f 1896 (son till Augustas syster Elin Karolina), samt arrendatorn på Ytterstäng Axel Johansson f 1876 (från 1915 ägare av Stentorp). Fotot daterat 1908.

49

Ytterstängs egor

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Terr, lägenhet, verk och inrättningar m. m. under ovanstående fastighet. Personens ffr- och tillnamn samt familjeställning, äfrvensom personens titel, om annan än den i kol. 2 angifva.	Yrke (Genst. näringslag). Stäm (främmande). Lyte (allhandl. sännesjukdom, klisti, blodhet, döftumhet).	Född		Förelseort (församling i län eller i stad).	Äktenskap och hett koppar.	Gift år, dag och månad.	Enkling, måka eller fränksild år, dag och månad.	Inflyttad eller överförd. Från förs. i län eller i stad, eller sitta i församlingsbok eller boken öfver öfverförd.	
		år	dag och mån.					År, dag och månad.	
<i>Ljöhölm L. Sandstugan</i>									
1									
2	<i>Arbete</i>	<i>Egare</i>	<i>48</i> ³ / ₃	<i>Bottena</i>	<i>v</i>	<i>19/12</i> <i>1905</i>			
3			<i>45</i> ³ / ₁₂	<i>Husby Opp.</i>	<i>v</i>				
4									
5	<i>ägare</i>								
6	<i>Arbete</i>	<i>Arbete</i>	<i>73</i> ¹¹ / ₄	<i>Lid</i>	<i>v</i>	<i>9/8</i>		<i>Stifant</i> ⁶ / ₄ <i>1909</i>	
7			<i>72</i> ⁵ / ₁₂	<i>Bottena</i>	<i>v</i>	<i>6/10</i>			
8			<i>99</i> ⁵ / ₇	<i>Nybygge</i>	<i>v</i>				
9			<i>10</i> ² / ₆	<i>Nybygge</i>					

Församlingsboken 1901-1919

Text på baksidan av fotot: Frans Gustav Bernhard Andersson. Sandstugan. Frans föddes på Sparstugan i Lids socken år 1873. Han kom sedan till Ånsund i Spelviks socken, som 15 årig flyttade han med föräldrarna till Bondeby i Stigtomta socken. Frans lärde sig i unga år spela fiol av sin far, han var en ofta anlita spelman på danser och fester av olika slag i Stigtomtabygden och spelade ofta tillsammans med Karl Eriksson "Blinda Kalle". Ett tjugotal låtar finnes nertecknade efter honom, av Södermanlands Spelmansförbund. Fiolen var hans stora intresse på äldre dagar, Frans Andersson avled år 1969, 96 år gammal.

Frans Gustav Bernhard Andersson.

Sandstugan.

Föddes på Sparstugan i Lids socken år 1873. Han kom sedan till Ånsund i Spelviks socken, som 15 årig flyttade han med föräldrarna till Bondeby i Stigtomta socken. Frans lärde sig i unga år spela fiol av sin far. Han var en ofta anlita spelman på danser och fester av olika slag uti Stigtomtabygden, han spelade ofta tillsammans med Karl Eriksson "Blinda Kalle". Ett tjugotal låtar finnes nertecknade efter honom, av Södermanlands Spelmansförbund. Även finnes inspelningar gjorda av Musikhistoriska muséet.

Fiolen var hans stora intresse på äldre dagar, Frans Andersson avled år 1969 96 år gammal.

[Stöd Stigtomta Hembygdsförening](#)

2020/ Mikael Wingren